

Dergi Bilgileri / Journal Info

∞

ISSN: 2687-2641

Yıl: 1-Sayı: 1 / Year 1-Issue 1

Haziran 2019 / June 2019

Makale Bilgileri / Article Info

∞

Makale türü / Article type:

Hakemli / Refereed

Araştırma / Research

Sayfa / Page: 55-68

Geliş Tarihi / Received Date:

11.06.2019

Rapor Tarihleri / Report Dates:

Hakem 1 / Referee 1:

16.07.2019

Hakem 2 / Referee 2:

22.07.2019

Kabul Tarihi / Accepted Date:

23.07.2019

Yazar Bilgileri/Author Info

∞

Dr. Öğr. Üyesi Nurullah KAYA



Orcid id: 0000-0001-5088-8261

Erzurum Teknik Üniversitesi,

İİBF, İşletme Bölümü,

Muhasebe- Finansman ABD

nurullah.kaya@erzurum.edu.tr

Bu makale intihal.net ile denetlenmiştir.

This article was checked by intihal.net



usbaddergi@gmail.com

https://dergipark.org.tr/usbadd



ULUSLARARASI SOSYAL  
BİLİMLER AKADEMİ DERGİSİ  
INTERNATIONAL JOURNAL OF  
SOCIAL SCIENCES ACADEMY

## ENTEĞRE RAPORLAMA ve ENTELEKTÜEL SERMAYE MUHASEBESİ İLİŞKİSİ

**Nurullah KAYA**

### Öz

Günümüz bilgi çağı olması sebebiyle, insana ve bilgiye yapılan yatırımların entelektüel sermaye olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu çalışmada, firmalardaki entegre raporlama uygulamasının entelektüel sermaye için muhasebe uygulamalarını geliştirmeye ve sürdürmeye bir araç olabileceği araştırılmaktadır. Makale, birkaç çalışmanın gözden geçirilmesi ve çalışma sonuçlarının yorumlanmasıdır. Bu çalışmanın entegre raporlama öncülüğündeki entelektüel sermaye muhasebe araştırmalarını genişletmek için yararlı bir temel sağlayacağı ümit edilmektedir. Entegre raporlamanın pratikte örgütsel sınırların ötesine geçerek nasıl çalıştığını anlamak esastır. Ancak firmaların giderek artan rekabet ortamında hayatta kalması ve gelişmesi daha da önemlidir. Dolayısıyla, entelektüel sermaye ve entegre raporlama araştırmalarının daha sonraki araştırma paradigmalarına nasıl uzanabileceği konusunda tartışmalar sunmaktadır.

**Anahtar kelimeler:** Entelektüel sermaye, Entegre Raporlama.

### Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article

Kaya, N. (2019). Entegre Raporlama ve Entelektüel Sermaye Muhasebesi İlişkisi - The Relationship Between Integrated Reporting and Intellectual Capital Accounting. Usbad Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi- International Journal Of Social Sciences Academy, 1(1). 55-68.

## THE RELATIONSHIP BETWEEN INTEGRATED REPORTING AND INTELLECTUAL CAPITAL ACCOUNTING

### Abstract

As it is the information age of today, it is seen that the investments made in human and knowledge appear as intellectual capital. In this study, it is aimed to investigate whether integrated reporting practice in firms can be a tool for developing and maintaining accounting applications for intellectual capital. The article is a review of several studies and interpretation of the results of the study. It is hoped that this study will provide a useful basis for expanding intellectual capital accounting research led by integrated reporting. It is essential to understand how integrated reporting works in practice, going beyond organizational boundaries. However, it is even more important for companies to survive and develop in an increasingly competitive environment. Thus, it offers discussions on how intellectual capital and integrated reporting research can extend into later research paradigms.

**Keywords:** Intellectual Capital, Integrated Reporting,

### 1. Giriş

Entegre raporlama, küresel alanda gün geçtikçe organizasyonlar arasında popülerlik kazanmaktadır. Doğru entegre raporlama için ilk uluslararası rehberin yayınlanmasından bu yana sadece sekiz yıl (2011) geçmesine rağmen yayınlanan entelektüel sermaye raporlarının sayısı bir hayli artmıştır. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC), dünya genelinde 1.000' den fazla işletmenin bir tür entegre rapor hazırladığını iddia etmektedir (IIRC, 2016). Mart 2017 itibarıyla, IIRC, entegre raporlarla IIRC' ye atıfta bulunan 477 kuruluşu listeye almıştır. IIRC ve destekçileri, entegre raporlamanın kurumsal raporlamanın geleceğini temsil ettiğini ve "kurumsal raporlama normu" olacağını tahmin etmektedir (IIRC, 2013).

Skandia AFS tarafından 1995 yılında dünyanın ilk entelektüel sermaye bildirimini yayınlanmıştır. O zamandan beri, birkaç ülkedeki firmalar, bazı ülkelerde hükümetlerin ve ayrıca uluslararası kuruluşların girişimlerinin desteklediği entelektüel sermaye bildirimlerini denemiştir. Entelektüel sermayeyi ölçme, yönetme ve raporlama için firmaları destekleyen en etkili projelerden biri, entelektüel sermaye raporlaması için Danimarka Rehber Projesidir. Bu proje, insan kaynakları beyanları hazırlama ve analiz etme kılavuz ilkelerinin yayınlanmasıyla sonuçlanmıştır (Danish Agency for Trade and Industry 2000; Danish Ministry of Science Technology and Innovation 2003; Mouritsen ve diğ. 2003). Sonuç olarak yaklaşık 100 kuruluş entelektüel sermaye beyanlarını hazırlamıştır. Bununla birlikte, Danimarka Kılavuz Projesinin sona ermesinden bu yana geçen on yıldan sonra, bu kuruluşların hiçbiri entelektüel sermaye beyannameleri

yayınlanmamaktadır (Nielsen ve diğ., 2017). Artık dünyanın herhangi bir yerinde tek bir firma bulmak ve hala harici bir entelektüel sermaye bildirisi hazırlaması zordur (Dumay, 2016).

Her ne kadar entelektüel sermaye beyanları şeklindeki entelektüel sermaye raporları neredeyse hiç mevcut olmamışsa da, kısmen ortaya çıkan entegre raporlamanın bir versiyonu şeklinde yeniden doğmuştur. Entegre rapor, bir firmanın potansiyel değer oluşturma hikâyesini açıklamayı amaçlar ve bunu yaparken de entelektüel sermayenin önemli olduğu çok sermayeli bir sisteme dayanır (IIRC, 2013). IIRC (2013) tarafından yayınlanan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine göre, entelektüel sermayenin ana bileşenleri olarak kabul edilen insan, ilişkisel ve yapısal sermaye (Guthrie ve diğ. 2006), bir firmanın sağlaması gereken altı sermayenin üçünü temsil eder ve entegre raporunda öngörü olarak kabul edilmektedir. Entegre raporunun göze çarpan kavramlarını oluşturan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinde yer almaktadır (IIRC, 2013). Böylece, entegre raporlama döneminde, entelektüel sermaye muhasebesi canlandırılmaktadır.

Uluslararası Muhasebe Çerçevesinde entelektüel sermaye muhasebesinin yeniden dirilişinin değişen şartlara ve kurumsal mantığa uyum sağlama yeteneğine şahitlik ettiği söylenebilir. Dolayısıyla, ilgili soru, entelektüel sermaye muhasebesinin gerekli olup olmadığı değil, bunun yerine, yeni düzenlemenin entelektüel sermaye muhasebesi gündemdeki yerini korumasının muhtemel olup olmadığıdır.

Bazı araştırmacılar entegre raporlamanın başarısızlığa mahkum olacağını savunmaktadırlar (Dumay, 2016; Flower 2015). Adams (2015) ve Dumay ve diğ. (2017), bu tartışmayı geniş ve kapsamlı bir şekilde sunmaktadır. Ayrıca, entegre raporlama eleştirilerini destekleyen deliller, temel olarak entegre raporlamanın içine yerleştirilmiş entelektüel sermaye muhasebesiyle ilgisi olmadığını göstermektedir. Bunun yerine, bu yorumun odağı, kurumsal raporlamanın dayanağı olacaksa, entelektüel sermaye muhasebesinin entegre raporlama yoluyla nasıl geliştirilebileceği üzerinedir. Entegre raporlama başarılı olmasa bile, bu yorumda sağlanan görüşler, yakın zamanda tükenmelerine rağmen, entelektüel sermaye ifadelerini inceleyen araştırmaların katkısına benzer şekilde, hangi formda gerçekleştirilebilir olursa olsun, entelektüel sermaye muhasebesinin gelecekteki konumunu anlamak ve değerlendirmekle ilgili olabilir.

## 2. Entelektüel Sermaye Muhasebesi

Fincham ve Roslender (2003, entelektüel sermaye muhasebesini “sürdürülebilir ekonomik değer oluşturan insan ve bilgiye dayalı faktörlerin aralığını ölçmek ve raporlamak” olarak tanımlamaktadır. Entelektüel sermaye literatürü, entelektüel sermayeyi insan, ilişkisel ve yapısal sermayeyi teşkil etme anlayışı konusunda şimdiden hemfikir olduğu için, entelektüel sermaye muhasebesini bu üç sermayenin ölçülmesi ve raporlanması olarak tanımlamıştır. Entelektüel sermayeyi veya üç bileşeninden birinin veya birkaçının ölçülmesini ve raporlanmasını sağlayan herhangi bir teknoloji, entelektüel sermaye muhasebesini destekleyen bir teknolojidir.

Bu bağlamda, entelektüel sermaye muhasebesi Skandia’ nın 1995 yılında ilk insan kaynakları bildirisini hazırlamasından önce gerçekleşmiştir. Uygulamadan elde edilen ilk entelektüel sermaye muhasebesi örnekleri arasında, görünmeyen bilanço (Sveiby, 1989), dengeli ölçüm kartı bulunmaktadır (Kaplan ve Norton, 1992). İnsan kaynakları muhasebe sistemlerinin ilk öncülerinden olan bazı yazarlar 1968’ de Barry, Brummet ve diğ. (1968), entelektüel sermaye muhasebe sistemini daha sonra geliştirilerek entelektüel sermayeyi parasal olarak ölçmeye odaklanmıştır (Sveiby, 2010). Brummet ve diğ. (1968), insan kaynağının muhasebesiyle ilgili olarak odağın “insan faktörünü”, genellikle sabit tutulan veya kararın ayrılmaz bir parçası olabilecek nicel bir faktörle göz ardı edilen nitel bir faktörden hareket ettirmek olduğunu savunmuştur.

Değerlerin insan sermayesine atfedilmesi, yöneticilere sermaye bütçelemesi, personel devir hızını azaltma, insan sermayesi ve eğitim ve gelişim yatırımları ile ilgili kararlar almada ve paydaşların (çoğunlukla yatırımcıların) gelecekteki performansını tahmin etmelerine ve yönetsel etkinliği değerlendirmelerine yardımcı olma gibi kararlar almalarında yardımcı olmaları beklenmiştir. İnsan sermayesini kullanmak, entelektüel sermaye muhasebesindeki müteakip girişimler, entelektüel sermayeyi değerlendirmekten entelektüel sermayeyi yeniden sunmaktan uzaklaşmıştır. Bunlar entelektüel sermayenin parasal olmayan sunumlarını içermektedir (Skandia navigator, entelektüel sermaye rating çerçevesi, MERITUM Projesi).

Entelektüel sermaye muhasebesinin uygulamadaki odak noktası iki yönlüdür. Birincisi entelektüel sermayenin dış raporlaması, ikincisi ise yönetimin karar vermesi için entelektüel sermayenin ölçülmesi ve görselleştirilmesidir. Belirli bir entelektüel sermaye muhasebe teknolojisinin vurgusu veya belirli bir organizasyonda entelektüel sermaye muhasebesinin benimsenme amacı ağırlıklı olarak bir veya bazen de her iki sorgulama alanıyla da uyumlu olabilir (Chaminade

ve Roberts, 2003). Aşağıdaki bölümler, bu iki entelektüel sermaye muhasebe alanının entegre raporlamada nasıl ortaya çıktığı ele alınmaktadır.

### 3. İnsan Sermayesinin Dış Raporlaması

Dış entelektüel sermaye raporlarını ve listelenen firmaların akışlarını raporlama motivasyonu, örgütsel değer sürücülerinin şeffaflığının, firmaların sermaye piyasası tarafından daha iyi değerlendirilmesine yol açtığı varsayımında yatmaktadır. Dumay (2016), bir firmanın entelektüel sermayesine ilişkin bilgilerin özel olduğunu ve dolayısıyla açıklamanın firmanın ve yöneticilerinin yararına olmadığını iddia etmek için patentli maliyet teorisini önermiştir. Verrecchia (1983), özel maliyeti “doğada özel olabilecek ve dolayısıyla potansiyel olarak zarar verebilecek bilgilerin açıklanmasıyla ilişkili maliyet” olarak tanımlamaktadır. Verrecchia’ a (1983) göre, Özel maliyetler, rakiplerin firma aleyhine kullanabilecekleri bir firma için elverişli veya kredi verenler tarafından algılanan kredi riskinde artışa yol açabilecek elverişsiz bilgilerle ilişkilendirilebilir.

Yine Verrecchia’ a (1983) göre, özel maliyetler olduğunda sermaye piyasası, yöneticilerin açıkça “kötü haberler” olarak verdikleri bilgileri yorumlayamamaktadır. Bu, bilginin bir firmanın beklentilerine zarar verme riski nedeniyle yöneticilerin açıklamakta isteksiz olduklarının “iyi haber” olup olmadığına dair bir şüphe oluşturmaktadır. Bu nedenle, özel maliyetler, firmalara, özel maliyet olmadığında başka türlü deneyimleyebilecekleri olumsuz bir piyasa tepkisi yaşanmadan bilgi vermemelerini sağlar. Bu mantığa göre, firmalar entelektüel sermaye bilgilerini yalnızca, sıra dışı mülkiyet maliyetinin, sıra dışı açıklamadaki marjinal faydadan daha düşük olduğu ölçüde açıklayacaklardır.

Firma entelektüel sermayesinin rekabet avantajlarına zarar veren bilgi sağlamanın bir sonucu olarak kuruluşların özel bir maliyete maruz kalacağı anlamına gelmesi durumunda, entelektüel sermayesi muhasebesinin gün ışığı görmesi muhtemel değildir. Dahası, firmaların entelektüel sermaye raporlamasını, fiyatlara duyarlı entelektüel sermaye ile ilgili bilgileri açıklamak için bir araç olarak gördükleri, basit bir nedenden ötürü, firmaların yıllık veya entelektüel sermaye raporlarının yayımlanmasına kadar fiyatlara duyarlı bilgileri alamamasıdır (Abhayawansa ve diğ. 2019).

Akla yatkın bir açıklama, entelektüel sermayesi muhasebesinin firmalar tarafından değer oluşturma potansiyellerini ve hikâyelerini finansal hissedarları için daha anlaşılır hale getirmek ve işleri daha iyi anlamalarını sağlamanın benimsendiğidir. Entegre raporlamanın temel amaçlarından biri, firma modelleri aracılığıyla sermaye piyasası için daha anlaşılır bir şekilde kurumsal değer

oluşturma hikâyeleri oluşturmaktır. Böylece finansal sermaye sağlayıcıları daha iyi bilgilendirilmiş olduğundan doğru ve sağlıklı kararlar alabilir. Bu nedenle, entegre raporlama ve entelektüel sermaye raporlamasının sermaye piyasasına hizmet etme konusunda benzer bir amacı paylaştığı söylenebilir. Entegre raporlama, yalnızca üç sermayeye odaklanan entelektüel sermaye muhasebesi tarafından miras kalan zayıflıkların üstesinden gelmek için tasarlanmış olup Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi, altı sermaye ve içindeki ilişkiler ile daha kapsamlıdır (Abhayawansa ve diğ. 2019)

Camodeca ve diğ. (2019), entegre raporların sermaye piyasası faydaları hakkındaki tartışmayı doğrudan entelektüel sermaye için bir araç olarak ele almaktadır. Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin kabul edilmesinin, entegre raporlar yoluyla bildirilen entelektüel sermaye bilgilerinin değerinin önemini arttırıp arttırmadığını incelemektedir. Çalışma, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ile uyumlu olduğunda, entegre raporların entelektüel sermaye ile ilgili güvenilir, kesin ve doğru bilgiler sağladığını varsaymaktadır. İlaç endüstrisine odaklanan çalışma, yalnızca entelektüel sermayenin entegre raporlama benimsemesini sağlayan ve firmaların entelektüel sermayesini sermaye piyasasına yönlendirmek için Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini benimsemiş olduklarını belirten yeterli entelektüel sermayeye sahip firmaları belirlemiştir.

Terblanche ve De Villiers (2019) ve Camodeca ve diğ. (2019), tarafından yapılan araştırma, entegre raporların daha fazla entelektüel sermaye açıklaması ile ilişkili olup olmadığını inceleyerek ve bir yurtdışı borsada çapraz listelenme sonucu sermaye piyasalarına daha fazla maruz kalan firmaların entegre raporlar aracılığıyla daha fazla entelektüel sermaye açıklamıştır. Johannesburg Menkul Kıymetler Borsası'nda listelenen firmaların entegre bir rapor hazırlaması veya nedenlerini açıklamamasının gerekliliğini belirten örnek bir firma kullanarak, entegre bir rapor hazırlayan firmaların özellikle insan sermayesi hakkında daha fazla entelektüel sermaye bilgisi açıkladığını, ancak çapraz listeye sahip firmaların daha az entelektüel sermaye açıkladığını belirlemişlerdir. Bu makale, özellikle insan sermayesi açıklamalarıyla ilgili olarak entegre raporlama ve entelektüel sermaye açıklamaları arasında bir geçişe vurgu yapmaktadır ve entegre raporlamanın neden ilişkisel ve yapısal sermaye açıklamalarının kapsamını etkilemediğine dair soruları ortaya çıkarmaktadır.

Demartini ve diğ. (2019), Avrupalı firmaların 2011 - 2016 yılları arasında entegre raporlama Gelişmekte Olan Uygulama Örnekleri Veri Tabanı yoluyla erişilebilen, Avrupalı listelenmiş firmalar tarafından yayınlanan entegre raporlarda yer alan entelektüel sermaye açıklamalarının niteliklerini incelemektedir. Yazarlar,

entegre raporlardaki entelektüel sermaye açıklamalarının olumlu ve geriye dönük olduğunu, Terblanche ve De Villiers'in (2019) insan sermayesine odaklanan bulgularıyla tutarlı olduğunu bulmuşlardır. Demartini ve diğ. (2019) ayrıca, entegre raporlayıcıların finansal olmayan performansı ile entegre raporlardaki entelektüel sermaye açıklama tonu arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmaktadır. İzlenim yönetimi ve artan bilgi yaklaşımlarına dayanarak, entegre raporlardaki firmaların entelektüel sermaye açıklamalarındaki iyimser ton ile çevresel, sosyal ve yönetim yönleri açısından ölçülen finansal olmayan performans arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Casonato ve diğ. (2019) ayrıca 2004' te büyük bir skandalla anılan Avustralya bankasının bir örnek çalışmasını kullanarak izlenim yönetimi amacıyla entegre raporların kullanımını araştırmıştır. Bankanın entegre raporlarındaki bilgilerin yatırımcılar için mevcut olan diğer bilgilerle tutarlı olup olmadığını incelemiş ve firma tarafından sağlanan açıklamalar ve medyadaki kamuya açık diğer bilgiler arasında bir boşluk olduğunu bulmuşlardır. Yazarlar, entegre raporlama paradigmasının güven, itibar ve sosyal sermaye yoluyla meşruiyeti arttırmak için izlenim yönetimi stratejileriyle desteklediği sonucuna varmışlardır. Yazarlar entegre raporlama ilişkisel sermaye oluşturmadaki kullanımıyla ilişkilendirmektedir. Ayrıca yazarlar, entelektüel sermayede olanlar da dâhil olmak üzere açıklama çalışmalarının örgütsel sınırların ötesine geçmesi ve bu açıklamaların topluma değer kattığını anlaması gerektiğini savunmaktadırlar.

Dumay ve diğ. (2019) raporlama ve yöneticilerin mevcut entelektüel sermaye açıklamasının ve araştırmanın teorik dayanaklarına ışık tutacak davranışları arasındaki boşluğu incelemektedir. Yazarlar, mevcut kurumsal açıklama teorilerinin eleştirisini sağlamak için pratik literatürden yararlanıp ve sonra kurumsal davranışı ve açıklama uygulamalarını çerçevelemek için yönetim teorisi önermektedirler. Dumay ve diğ. (2019), kurumsal davranış ile kamuya açıklananlar arasında önemli farklılıklar olduğunu ve bu da kurumlarda güven kaybına yol açtığını iddia etmektedir. Böyle bir bağlamda, entelektüel sermaye bilgileri de dâhil olmak üzere bilgilerin açıklanmasının firmaya güven duyulmasına yardımcı olmadığını savunmaktadırlar. Yönetim teorisinin yönetsel davranışları ve iş dünyasında halkın güvenini yeniden inşa etmek için açıklamaları bilgilendirebileceklerini önermektedirler.

#### 4. Yönetim Kararları için Entelektüel Sermayeyi Ölçme

Entelektüel sermaye bildirimlerini uygulayan firmalarda entelektüel sermaye raporlarının kesilmesinin nedenlerini araştırırken, Schaper (2016), kurumlarda entelektüel sermayenin gevşek eşleşmesini ana neden olarak

tanımlamaktadır. Bir çözüm olarak, yönetsel karar alma süreçleri ile organizasyonlara dâhil edilmesi için yeni raporlama uygulamalarına ihtiyaç duyulduğunu kabul etmektedir. Entegre düşüncenin entegre raporlamanın öncüsü olarak önemini vurgulayan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi, entegre raporlamayı yönetimin karar verme ve kurum kültürü ile birleştirmeyi esas almıştır. Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi kapsamında, stratejik planlama ve değer sonuçlarının rapor edilmesinde yeni yöntemlerin geliştirilmesine daha kapsamlı bir yaklaşım getirilebilmesi nedeniyle yöneticilerin entegre düşünceye katılmaları şiddetle teşvik edilmektedir. IIRC (2013) şunları iddia eder:

*Entegre düşünme, bir kurumun faaliyetlerine ne kadar fazla katılırsa, o kadar doğal olarak bilgi akışının yönetim raporlaması, analiz ve karar alma ve daha sonra da entegre rapora olan bağlantısını sağlar.*

Entegre düşünme, “çeşitli işletme ve fonksiyonel birimleri ile kuruluşun kullandığı veya etkilediği sermayeler arasındaki ilişkilerin bir organizasyonu tarafından aktif olarak değerlendirilmesi” olarak tanımlanmaktadır (IIRC, 2013). Bu nedenle, entegre düşünme, bir yan ürün olarak yapısal sermayesini zenginleştirecek olan organizasyonların içine yerleştirilmesi için entelektüel sermaye tabanlı perspektif için bir mekanizma sağlar.

Doni ve diğ. (2019), Singapur’da entegre raporlamaya öncülük eden bir kuruluş olan Singapur Kalkınma Bankası (DBS) tarafından geliştirilen ve entegre raporlamaya olan yolculuklarında birden fazla sermayeyi hesaba katan yenilikçi bir yaklaşımı araştırmıştır. Yazarlar, DBS yönetiminin, bilanço yaklaşımını kullanarak birden fazla sermayeyi finansal olmayan bir değer olarak yeniden kavramlaştırdığını, yeniden kategorize ettiğini ve ölçtüğünü ve sermayeleri bir Dengeli Ölçüm Kartı içine entegre ettiğini beyan etmişlerdir. Yeni yaklaşım, firmanın çeşitli başkentler arasındaki etkileşimleri ve muhtemel dengeleri görselleştirmesini sağlamıştır. Çalışma, bir firmanın entelektüel sermaye dâhil olmak üzere geleneksel olmayan sermaye biçimlerini nasıl yansıttığını sağladığını açıklayan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin firma düzeyinde uygulanmasına dair bir fikir vermektedir.

Doni ve diğ. (2019), Massingham ve diğ. (2019), dengeli ölçüm kartındaki kritik kavramları, entegre düşünme ve değer oluşturma ölçütleriyle birleştiren kavramsal bir makale sunmaktadır. Amaç, entegre düşünme ve değer oluşturma özel önlemlerini içeren dengeli ölçüm kartı için yeni bir öğrenme ve büyüme perspektifi sağlamaktır. Yazarlar, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ve entegre düşünce ile paralel olarak çalışan yeni öğrenme ve büyüme perspektifinin, kuruluşların insani ve yapısal sermayeyi ve değer oluşturmadaki rolünü daha iyi takdir etmelerini sağlayacağını savunmaktadırlar.



Son olarak, Stacchezini ve diğ. (2019), entelektüel sermaye unsurlarının entegre raporlama bağlamında kavramsallaştırılmasını ve yetkililerin entelektüel sermaye unsurlarına atadığı fonksiyonları araştırmaktadır. Yazarlar sosyal ontoloji teorisini kullanarak bunu bir enerji sektörü firmasına uygulamışlardır. Kurumsal personel ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Çalışma, entelektüel sermayenin anlamının yalnızca entegre raporun hazırlanması sürecinde ortaya çıktığını ortaya koymaktadır. Çalışmalar, entegre düşünme aşaması, entelektüel sermaye hesaplarının oluşturulmasında bölümler ve aktörler arasındaki diyalogu kolaylaştırdığını belirlemişlerdir.

##### **5. Entegre Raporlama Yoluyla Entelektüel Sermayenin Genişlemesi**

Dumay ve Garanina (2013), entelektüel sermayeyi “çevresel ve sosyal adaletle doğrudan ve güçlü bir şekilde ilişkilendiren” organizasyon dışı bir “entelektüel sermaye” terimini kullanmaktadır (Dumay ve Guthrie, 2017). Muhtemelen, entegre raporlama, bu Entelektüel Sermaye Muhasebesi’ nin potansiyel bir etkinleştiricisidir. Çünkü entegre raporlama, kuruluşların ekonomik sınırları çerçevesinde daha geniş eko sistem içindeki rolünün oluşturulması, kullanılması ve etkilerinin ötesine geçen bir entelektüel sermaye anlayışını destekleyebilir.

Şüphesiz, entegre raporlama içindeki entelektüel sermaye muhasebesi iyi kurumsal vatandaşlık ve daha geniş topluluklarla etkileşimlerin teşvik edilmesinde rol oynamaktadır. Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin dikkatlice incelenmesi, sosyal sermayenin, ana çıktıların üretildiği ve finansal sermaye olduğu bir iş modeline girdi olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Casonato ve diğ. (2019)’ e göre bir firmanın, çoğu toplumun en savunmasız üyeleri olan müşterilerin pahasına hissedarları ve yöneticileri için finansal sermaye oluşturması için sermayelerini arttırması tamamen mümkündür. Yine bu yazarlara göre, zenginlik potansiyeli bir firma için beklenen ve arzulanan bir sonuç olsa da, bunun toplum için ne kadar maliyeti olduğunu sormak gerekir. Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine göre sermaye kullanımından yararlanmanın ahlaki etkilerini anlamak önemlidir. Çünkü odağı öncelikle yöneticileri genellikle daha az paraya sahip olanlardan elde edilen servet elde etme konusunda kolayca ödüllendiren finansal sermaye sağlayıcılarına fayda sağlamaktır. Firmaların, hissedarların ve yöneticilerin, ne pahasına olursa olsun, finansal sermaye oluşturmak yerine daha fazla sosyal sermaye oluşturmak için entelektüel sermaye ve entegre raporlama ilkelerini nasıl kullanmaları gerektiğini anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Bazı bilim adamları, GRI' nin Sürdürülebilirlik Muhasebesi' nin orijinal Uluslararası Entegre Raporlama Komitesi' nin sosyal ve ekolojik sürdürülebilirliği görmezden geldiği için entegre raporlamayı eleştirmiştir (Flower, 2015; Milne ve Gray, 2013). Bununla birlikte Gleeson-White (2014), gibi bazı araştırmacılar, entegre raporlamanın, çevresel sürdürülebilirlik ile performans ölçümünü finansal sürdürülebilirliğin ötesine genişleten doğal sermayenin dahil edilmesiyle sürdürülebilir bir şekilde daha etkin olduğunu iddia etmişlerdir (De Villiers ve Maroun, 2018). Stacchezzini ve diğ. (2019), entegre raporlamanın, entelektüel sermayenin sürdürülebilirlik odaklı finansal değer oluşturmaya şartlı olanlara dar bir ekonomik anlam ötesinde kavramsallaştırılmasını sağladığının altını çizmektedir. Yine, çevresel sürdürülebilirlik, entelektüel sermaye ve ekolojik sürdürülebilirliği birleştiren birkaç makale, yayınlanmış olan entelektüel sermaye araştırmacıları için yeni bir sorgulama hattı olamamıştır (Demartini ve Paoloni, 2013; Wasiluk, 2013). Ancak, entelektüel sermaye gibi, bazı entegre raporlama araştırmacıları da açık bir ilişki belirleyememiş olsa da bazı bağlantılar kurmaktadır.

Sosyal sermayede olduğu gibi, girdi olarak doğal sermayeye sahip olmanın tamamen mümkün olduğu, ancak finansal sermaye oluşturan iş sürecinde tükenmesi durumunda, bunun nasıl gerçekleştiğini açıklamada entegre raporlamanın ahlaki ve etik sonuçları olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, çoğu entelektüel sermaye raporunun ve entegre rapordaki entelektüel sermayenin ağırlıklı olarak iyi haberler verdiğini göz önünde bulundurarak (Demartini ve diğ. 2019), herhangi bir şirketin sürdürülebilir olmadığını ve finansal sermaye arayışında doğal sermayeye nasıl zarar verebilme ihtimali sorgulanmıştır. Daha fazla araştırma, Uluslararası İlişkiler Sürecinde entelektüel sermayenin ekolojik sürdürülebilirliğe nasıl bağlı olduğuna ışık tutmalıdır.

## 6. Sonuç

Bilim adamları, uygulayıcılar ve toplum tarafından ele alınan bir diğer konu, 2030 yılına kadar yoksulluğu ortadan kaldırmak isteyen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri' dir (UNSDG). Bu savunucuların hedefleri, Bebbington ve Unerman'ın (2018), “ 2030 yılına kadar (ve ötesinde kuşkusuz) çevresel ve insani gelişme hedeflerini anlamak ve başarmak için göze çarpan bir çıkış noktası” dir. Zaten, IIRC “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Entegre Düşünme ve Entegre Rapor” (Adams, 2018), eğer uygulanırsa, entegre raporlama ve entelektüel sermaye, muhasebe için önemli bir çıkış noktası olacak bir pozisyon belgesi olarak yayınlanmış olacaktır. Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinin şu anda “firmalar için sürdürülebilirlik davası yerine iş dünyasında çok derin bir

temelde olduğu” iddiasıyla tutarlı olarak (Thomson, 2015, UNSDG’ leri entegre raporlama ticaretine hizalamaya çalışmaktadır.

Entegre raporlama iş modeli yerine UNSDG’ lere model teşkil etmektedir (Adams, 2018). Entegre raporlamanın iş dünyasında sürdürülebilirlik vakasına dayanmasını sağlamak için, UNSDG’ lerin “finansal istikrar ve sürdürülebilirlik için bir güç olmaktan ziyade ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik için bir güç olarak değerlendirildiği vakaları araştırmaya ihtiyaç vardır ” Şu anki Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesinde savunulduğu gibi (IIRC, 2013, geçmişte entelektüel sermaye literatüründe yer alan yeşil entelektüel sermaye (Chang ve Chen, 2012; Chen, 2008) gibi konular üzerine araştırmalar, UNSDG’ leri entegre raporlama ile birarada değerlendirme potansiyeli ışığında yeniden canlandırılabilir ve genişletilebilir.

Bu bağlamda, dünyanın gelecek gelecek nesiller için daha iyi bir yer haline getirilmesine yardımcı olarak, çevresel ve sosyal sorunların üstesinden gelmek için konuşlandırılacak, firmaların zaman içerisinde entelektüel sermaye muhasebesi odağına bir kaymaları beklenebilir. Bu paradigmaya göre, entegre raporlama kapsamındaki entelektüel sermaye muhasebesi, uzun vadede daha fazla firmanın daha sürdürülebilir olmasını sağlamakla kalmamalı, iklim değişikliği gibi konuların iş modellerinde oluşabilecek riskleri görmezden gelmemeli (İklimle İlgili Finansal Açıklamalar Görev Gücü, 2016). Halen, Uluslararası entegre raporlama çerçevesi ekolojik sürdürülebilirliği açıkça ele almamaktadır ve sosyal adalet ve gelecekteki araştırmalar, yapması gerekirken gerekmediğini, eğer öyleyse, entelektüel sermaye muhasebesi için ne gibi etkileri olduğunu belirlemelidir.

### Kaynaklar

Abhayawansa S., Cristiana, J. B, (2019) "Intellectual capital accounting in the age of integrated reporting: a commentary, Journal of Intellectual Capital Volume: 20 Issue: 1 Pages: 2-10 Special Issue: SI Feb 14 2019.

Adams, C. (2018), “The sustainable development goals, integrated thinking and the integrated report”, International Integrated Reporting Council, London.

Adams, C.A. (2015), “The international integrated reporting council: a call to action”, Critical Perspectives on Accounting, Vol. 27 No. 1, 23-28.

Brummet, R.L., Flamholtz, E.G ve Pyle, W.C. (1968), “Human resource measurement - a challenge for accountants”, The Accounting Review, Vol. XLIII No. 2, 217-224.

Camodeca, R., Almici, A. Sagliaschi, U. (2019), "Strategic information disclosure, integrated reporting and the role of intellectual capital", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 20 No. 3.

Casonato, F., Farneti, F Dumay, J. (2019), "Social capital and integrated reporting: losing legitimacy when reporting talk is not supported by actions", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 20 No. 3.

Chaminade, C ve Roberts, H. (2003), "What it means is what it does: a comparative analysis of implementing intellectual capital in Norway and Spain", *European Accounting Review*, Vol. 12 No. 4, 733-751

Chang, C.-H ve Chen, Y.-S. (2012), "The determinants of green intellectual capital", *Management Decision*, Vol. 50 No. 1, 74-94.

Chen, Y.-S. (2008), "The positive effect of green intellectual capital on competitive advantages of firms", *Journal of Business Ethics*, Vol. 77 No. 3, 271-286.

Danish Agency for Trade and Industry (2000), *A Guideline for Intellectual Capital Statements - A Key to Knowledge Management*, Ministry of Trade and Industry, Copenhagen.

Danish Ministry of Science Technology and Innovation (2003), *Intellectual Capital Statements – The New Guideline*, Ministry of Science Technology & Innovation, Copenhagen.

De Villiers, C ve Maroun, W. (2018), "The future of sustainability accounting and integrated reporting", in De Villiers, C. and Maroun, W. (Eds), *Sustainability Accounting and Integrated Reporting*, Routledge, Abingdon, 163-170.

Demartini, C., Beretta, V ve Trucco, S. (2019), "Does environmental, social and governance performance influence intellectual capital disclosure tone in Integrated Reporting?", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 20 No. 3.

Doni, F., Larsen, M., Bianchi, M.S ve Corvino, A. (2019), "Exploring integrated reporting in the banking industry: the multiple capitals approach", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 20 No. 3.

Dumay, J ve Guthrie, J. (2017), "Involuntary disclosure of intellectual capital: is it relevant?", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 18 No. 1, 29-44.

Dumay, J. (2016), "A critical reflection on the future of intellectual capital: from reporting to disclosure", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 17 No. 1, 168-184.

Dumay, J., Bernardi, C., Guthrie, J ve La Torre, M. (2017), "Barriers to implementing the international integrated reporting framework: a contemporary academic perspective", *Meditari Accountancy Research*, Vol. 25 No. 4, 461-480.

Dumay, J., La Torre, M Farneti, F. (2019), “Developing trust through stewardship: Implications for intellectual capital, integrated reporting, and the EU Directive 2014/95/EU”, *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 20 No. 3.

Fincham, R ve Roslender, R. (2003), “Intellectual capital accounting as management fashion: a review and critique”, *European Accounting Review*, Vol. 12 No. 4, 781-795.

Flower, J. (2015), “The international integrated reporting council: a story of failure”, *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 27 No. 1, 1-17.

Gleeson-White, J. (2014), *Six Capitals: The Revolution Capitalism has to have – or can Accountants Save the Planet?*, Allen & Unwin, Sydney.

Guthrie, J., Petty, R ve Ricceri, F. (2006), “The voluntary reporting of intellectual capital: comparing evidence from Hong Kong and Australia”, *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 7 No. 2, 254-271.

IIRC (2013), “International <IR> framework”, The International Integrated Reporting Council, available at: [www.theiirc.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf](http://www.theiirc.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf) (accessed 29 December 2013).

IIRC (2016), “When? Advocate for global adoption”, The International Integrated Reporting Committee, available at: <https://integratedreporting.org/when-advocate-for-global-adoption/> (accessed 21 June 2017).

Kaplan, R.S ve Norton, D.P. (1992), “The balanced scorecard-measures that drive performance”, *Harvard Business Review*, Vol. 70 No. 1, 71-79.

Massingham, R., Massingham, P ve Dumay, J. (2019), “Improving integrated reporting: a new learning and growth perspective for the balanced scorecard”, *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 20 No. 3.

Mouritsen, J., Bukh, P.N., Johansen, M.R., Larsen, H.T., Nielsen, A.C., Haisler, J ve Stakemann, B. (2003), *Analysing Intellectual Capital Statements*, Danish Ministry of Science, Technology, and Innovation, Copenhagen.

Nielsen, C., Roslender, R ve Schaper, S. (2017), “Explaining the demise of the intellectual capital statement in Denmark”, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 30 No. 1, 38-64.

Schaper, S. (2016), “Contemplating the usefulness of intellectual capital reporting: reasons behind the demise of IC disclosures in Denmark”, *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 17 No. 1, 52-82.

Stacchezini, R., Florio, C., Sproviero, A.F ve Corbella, S. (2019), “An intellectual capital ontology in an integrated reporting context”, *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 20 No. 3.

Sveiby, K.E. (1989), *Invisible Balance Sheet: Key Indicators for Accounting, Control and Valuation of Know-how Companies*, The Konrad Group, Stockholm.

Sveiby, K.E. (2010), “Methods for measuring intangible assets”, available at: [www.sveiby.com/portals/0/articles/IntangibleMethods.htm](http://www.sveiby.com/portals/0/articles/IntangibleMethods.htm) (accessed 22 August 2010).

Task Force on Climate-related Financial Disclosures (2016), Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures, Financial Stability Board, Basel.

Terblanche, W ve De Villiers, C. (2019), “The influence of integrated reporting and internationalisation on intellectual capital disclosures”, Journal of Intellectual Capital, Vol. 20 No. 3.

Thomson, I. (2015), “‘But does sustainability need capitalism or an integrated report’ a commentary on ‘the international integrated reporting council: a story of failure’ by Flower, J”, Critical Perspectives on Accounting, Vol. 27 No. 1, 18-22.

Verrecchia, R.E. (1983), “Discretionary disclosure”, Journal of Accounting and Economics, Vol. 5 No. 2, 179-194.